Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 13.07.1963, sp. zn. 4 Tz 28/63, ECLI:CZ:NS:1963:4.TZ.28.1963.1

Číslo: 10/1964

Právní věta: Jestliže pachatel soustavně páchá úmyslné trestné činy téže povahy i po dovršení osmnácti roků, ač byl již dříve třikrát potrestán nepodmíněným trestem odnětí svobody, lze jej považovat za zvlášť nebezpečného recidivistu. Pojem

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 13.07.1963

Spisová značka: 4 Tz 28/63

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 3-4

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Recidiva zvlášť nebezpečná

Předpisy: 140/1961 Sb. § 41

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 10/1964 sb. rozh.

Jestliže pachatel soustavně páchá úmyslné trestné činy téže povahy i po dovršení osmnácti roků, ač byl již dříve třikrát potrestán nepodmíněným trestem odnětí svobody, lze jej považovat za zvlášť nebezpečného recidivistu.

Pojem „vícekráte potrestán“ nutno v těchto případech vykládat tak, že pachatel musí být pro trestné činy téže povahy již dříve nejméně třikrát potrestán.

U pojmu „trestné činy stejné povahy“ je třeba přihlížet k chráněnému objektu, předmětu útoku i k motivu trestné činnosti.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 13. července 1963 – 4 Tz 28/63)

Pravomocným rozsudkem okresního soudu v Děčíně ze dne 28. 1. 1963 sp. zn. 2 T 10/63 byl obžalovaný uznán vinným pětinásobným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 tr. zák., trojnásobným trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák., trestným činem rozkrádání majetku v soc. vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. b) tr. zák., trestným činem výtržnictví podle § 202 tr. zák. a trestným činem příživnictví podle § 203 tr. zák. s tím, že této trestné činnosti se dopustil jako zvlášť nebezpečný recidivista podle § 41 písm. b) tr. zák. a byl

odsouzen podle § 132 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 a § 42 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody na 5 roků s uložením povinnosti nahradit poškozeným škodu, kterou trestnou činností způsobil.

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona tento rozsudek zrušil a okresnímu soudu v Děčíně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Okresní soud pokud označil obžalovaného za zvlášť nebezpečného recidivistu ve smyslu § 41 písm. b) tr. zák., odůvodnil tento postup tím, že se obžalovaný dopustil shora uvedené trestné činnosti, ač byl již od roku 1958 do roku 1960 pro trestnou činnost stejného druhu třikrát trestán. Tento závěr okresního soudu je však nejen nesprávný, ale je v rozporu s objektivními skutečnostmi, které jsou patrny ze spisů a které se týkají předchozích odsouzení obžalovaného.

Obžalovaný tehdy ještě jako mladistvý byl pravomocným rozsudkem býv. lidového soudu trestního v Praze ze dne 11. 12. 1958 sp. zn. 1 T 399/58 odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 1 rok za trestné činy příživnictví podle § 188a a pohlavního styku s osobou téhož pohlaví podle § 241 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. z r. 1950 a přestupek proti ochraně občanského soužití podle § 127 tr. zák. spr. Trest odnětí svobody si obžalovaný odpykal.

Rozsudkem okresního soudu v Děčíně ze dne 17. 6. 1960 sp. zn. 4 T 37/60 ve znění rozsudku krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. 7. 1960 sp. zn. 4 To 102/60 byl obžalovaný odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 1 rok za trestný čin ohrožení mravní výchovy mládeže, podle § 215 tr. zák. z r. 1950. Trest odnětí svobody si obžalovaný rovněž odpykal.

Pravomocným rozsudkem okresního soudu v Děčíně ze dne 4. 7. 1960 sp. zn. 4 T 42/60 byl obžalovaný odsouzen k trestu odnětí svobody na 1 rok nepodmíněně, který je dodatkovým trestem k trestu uloženému jmenovanému předchozím rozsudkem téhož soudu ze dne 17. 6. 1960 sp. zn. 4 T 37/60, za trestné činy příživnictví, dvojnásobnou krádež a rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 188a, § 247 odst. 1 a § 245 odst. 1 písm. a) tr. zák. z r. 1950.

Nelze tedy pominout, že při ukládání dodatkového trestu došlo i k dalšímu pochybení. Okresní soud, ačkoliv rozhodoval o trestném činu obžalovaného, který byl spáchán dříve, než byl u soudu prvého stupně vyhlášen rozsudek o jiném jeho trestném činu, nevyčkal až bylo projednáno odvolání proti tomuto rozsudku. Tím se stalo, že okresní soud uložil dodatkový trest k trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců uloženému soudem prvého stupně, ač odvolací soud tento trest snížil na 1 rok. Byl tedy tímto nesprávným postupem okresního soudu v Děčíně porušen zákon v ustanovení § 22 odst. 2 tr. zák. z r. 1959. Toto porušení zákona nelze však již cestou stížnosti pro porušení zákona napravit, vzhledem k ustanovení § 272 tr. ř.

Z uvedeného je patrno, že obžalovaný byl předtím, než byl odsouzen napadeným rozsudkem, souzen celkem třikrát, avšak vzhledem k použití ustanovení § 22 odst. 2 tr. zák. z r. 1950 o dodatkovém trestu v jednom z uvedených případů, jde u něj jen o dvojí odsouzení.

Vzhledem k ustanovení § 41 písm. b) tr. zák. je nerozhodné, že obžalovaný byl poprvé odsouzen k nepodmíněnému trestu již jako mladistvý – i když vzhledem k ustanovení § 62, § 79, § 83 odst. 3 tr. zák. mladistvý nemůže být zvlášť nebezpečným recidivistou. Jestliže však pachatel soustavně páchá úmyslné trestné činy téže povahy i po dovršení osmnácti roků, ač byl již dříve potrestán nepodmíněným trestem odnětí svobody, lze jej považovat za zvlášť nebezpečného recidivistu i z dalších důvodů.

Obžalovaný totiž nejen že nebyl již dříve třikrát potrestán, ale nebyl takto potrestán ani pro trestné

činy stejné povahy, neboť jak je patrno z předchozích shora citovaných rozsudků, byl jen za trestný čin příživnictví potrestán dvakrát a v ostatních případech byl odsouzen poprvé za trestné činy různé povahy.

K opačnému názoru mohl dospěl okresní soud jen proto, že si při rozhodování v této trestní věci nevyžádal spisy o předchozích odsouzeních obžalovaného. Postupoval takto nesprávně přesto, že již ve směrnicích pléna Nejvyšší soud z 11. dubna 1959 Pls 2/59 jsou soudy vedeny k tomu, aby se při hodnocení osoby pachatele nespokojovaly s opisem rejstříku trestů, nýbrž, aby si vyžadovaly spisy o předchozích odsouzeních. Tím spíše je třeba tuto zásadu uplatňovat v trestním řízení proti pachatelům trestných činů, z nichž přichází v úvahu jejich označení na zvlášť nebezpečného recidivistu. Jen z předchozích trestních spisů je možno posoudit povahu trestných činů a stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost, což je nezbytné pro posouzení závažnosti recidivy.

Jen na základě prostudování spisů o předchozím odsouzení mohou orgány činné v trestním řízení zjistit i další okolnosti významné pro posouzení recidivy, s jakým motivem a k jakým trestům byl pachatel odsouzen a zda tresty byly alespoň zčásti vykonány a jaká doba uplynula od posledního výkonu trestu odnětí svobody do spáchání nového trestného činu. Všechny tyto okolnosti jsou nezbytné pro odpovědné posouzení materiální podmínky pojmu „zvlášť nebezpečný recidivista“ ve smyslu § 41 tr. zák.

Pochybení okresního soudu nutno však spatřovat i v nesprávném výkladu ustanovení § 41 písm. b) tr. zák.

Podle citovaného ustanovení zákona považuje se za zvlášť nebezpečného recidivistu pachatel, který soustavně páchá úmyslné trestné činy téže povahy, ač již byl pro takovéto trestné činy vícekráte potrestán.

Pojem „vícekráte potrestán“ nutno v těchto případech vykládat tak, že pachatel musí být pro trestné činy téže povahy již dříve nejméně třikrát potrestán. Dále nutno dbát na správný výklad pojmu „trestné činy stejné povahy“ a nezaměňovat jej s pojmem „trestné činy stejného druhu“, jak to učinil v tomto případě okresní soud, neboť v těchto zmíněných pojmech, z nichž jen prvý má platnost v ustanovení § 41 písm. b) tr. zák., je podstatný rozdíl.

U pojmu „trestné činy stejného druhu“ jde o trestné činy, které mají společné druhové rysy hlavních individuálních objektů jednotlivých trestných činů a jsou proto sdruženy do skupiny, které tvoří jednotlivé hlavy zvláštní části trestního zákona.

Naproti tomu u pojmu „trestné činy stejné povahy“ je třeba přihlížet k chráněnému objektu, předmětu útoku i k motivu trestné činnosti. Např. trestný čin útoku na veřejného činitele podle § 155, § 156 tr. zák. lze pokládat za trestný čin téže povahy jako úmyslný trestný čin proti životu a zdraví, i když tyto trestné činy jsou v rozdílných hlavách zvláštní části trestního zákona. Stejně je tomu u trestného činu poškození spotřebitele podle § 121 tr. zák. a u trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., jakož v celé řadě dalších trestných činů majetkových spod., které jsou stejné povahy, i když nejsou ve stejné hlavě zvláštní části trestního zákona, jako např. u trestného činu podle § 132 a podle § 247 tr. zák. Pouze stejný motiv bez ohledu na chráněný objekt a předmět útoku sám o sobě však nestačí k závěru, že jde o trestný čin stejné povahy. Např. nelze pokládat za trestné činy stejné povahy trestný čin krádeže a trestný čin ublížení na zdraví pouze proto, že oba trestné činy byly spáchány pod vlivem použitých alkoholických nápojů. Ani skutečnost, že trestný čin je motivován ziskuchtivostí, nečiní ještě z trestných činů krádeže a přijímání úplatků trestné činy téže povahy..

Jelikož v případě obžalovaného není možno dovodit, že byl již vícekráte potrestán za trestné činy stejné povahy a přesto byl uznán vinným jako zvlášť nebezpečný recidivista podle § 41 písm. b) tr.

zák., byl v tomto ustanovení porušen zákon.

K pochybení okresního soudu došlo i ve výroku o trestu. Okresní soud uvedl v rozsudku, že ukládá obžalovanému trest podle § 132 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 a § 42 odst. 1 tr. zák. a uložil mu úhrnný trest odnětí svobody v trvání 5 roků. Přitom nevzal zřetel na to, že při správném použití § 42 odst. 1 tr. zák. se u zvlášť nebezpečného recidivisty horní hranice trestní sazby odnětí svobody stanovené v tomto zákoně zvyšuje o jednu třetinu a zvlášť nebezpečnému recidivistovi se pak uloží trest v horní polovině takto stanovené trestní sazby. V daném případě při uložení trestu podle § 132 odst. 2 tr. zák. by soud musel uložit trest v sazbě od 8 roků a dvou měsíců do 13 roků a čtyř měsíců.

Ze všech těchto uvedených důvodů bylo třeba nezákonný rozsudek okresního soudu zrušit a tomuto soudu přikázat, aby znovu v souladu se shora uvedeným výkladem věc v potřebném rozsahu projednal a rozhodl.

Poznámka:

Srovnej s rozborem a zhodnocením praxe soudů při postihu zvlášť nebezpečných recidivistů uveř. pod č. III sb. rozh. (sp. zn. Prz 23/63).